Protestbrief Bewoners Parkstraat en Prins Hendrikstraat

Gemeente Arnhem maakt burgerparticipatie onmogelijk, verbreekt eenzijdig afspraken met bewoners Parkstraat en bruuskeert bewoners Prins Hendrikstraat zuid

Geacht gemeenteraadslid,

Voor veel bewoners die de bijeenkomst op 29 november over de herinrichting van de Parkstraat hebben bijgewoond, was het een schokkende ervaring om te worden geconfronteerd met de onverhulde machtspolitiek van de gemeente Arnhem.

Een nog grotere schok was de afwijzing van de gemeente, na maar liefst 5 bewonersavonden, van het unaniem door de bewoners verkozen eigen groene plan voor de herinrichting van de Prins Hendrikstraat zuid. Dit eigen groene plan was gemaakt omdat de ontwerpen van de gemeente geen draagvlak kregen bij de bewoners. Tijdens de zogenaamde 'burgerparticipatieavonden' maakten de bewoners duidelijk dat zij de plannen van de gemeente om de Prins Hendrikstraat zuid te veranderen in een kale klinische straat met veel minder bomen en minder parkeerplaatsen niet zagen zitten.

Wij begrijpen niet dat de gemeente haar papieren werkelijkheid wil opdringen aan het in de 19e eeuw gebouwde Spijkerkwartier dat vraagt om maatwerk i.p.v. van een gemeentelijke botte bijl. Elke vorm van burgerparticipatie is door de gemeente systematisch gefrustreerd of beter geblokkeerd, want burgerparticipatie was niet de bedoeling. Dat kunnen wij nu wel zeggen. Na zes bewonersbijeenkomsten over de inrichting van beide straten heeft de gemeente Arnhem duidelijk gemaakt dat de mening van de bewoners er niet toe doet.

Minder bomen en minder parkeerplaatsen
In het noordelijke deel van de Prins Hendrikstraat werden al parkeerplaatsen onnodig weggesaneerd. De Parkstraat en de Prins Hendrikstraat zuid worden veranderd in kale straten met hier en daar een boom en minder parkeerplaatsen. Het voorlopige resultaat van de gemeentelijke bulldozer politiek is minder bomen en minder parkeerplaatsen. Voor het Spijkerkwartier betekent dit dat de bewoners te maken zullen krijgen met meer hittestress tijdens de steeds warmere zomers. De gemeente beweert dat zij het klimaat hoog in het vaandel hebben staan. Zie ook het Klimaatplan 2022 van de gemeente Arnhem. Merkwaardig genoeg geven zij hieraan invulling door het kappen van bomen en het verminderen van de hoeveelheid groen in het Spijkerkwartier. Daarnaast zal er wederom meer overlast (en dus ook meer fijnstof) ontstaan van rondrijdende auto's die een parkeerplaats zoeken.

Burgerparticipatie was niet de bedoeling; Prins hendrikstraat zuid een trieste balans
Burgerparticipatie doe je samen. Dat is alleen mogelijk als de gemeente Arnhem de wil heeft om samen te werken met de bewoners. Die wil was en is er niet. Centraal stonden voortdurend de plannen en varianten van de gemeente die met hand en tand door de gemeente werden verdedigd.

- Er is geen vooroverleg met de bewoners geweest over hun gedachten en ideeën over de inrichting van beide straten om bijv. tot een gezamenlijk inrichtingsplan te komen. De ideeën, varianten en

voorgenomen plannen van de gemeente werden voorafgaand aan bewonersbijeenkomsten niet gedeeld op de wijkwebsite MijnSpijkerkwartier.

- De bewoners kregen enkel een uitnodiging met de datum en tijd en dat het over de herinrichting van de Parkstraat of Prins Hendrikstraat zou gaan. De bewoners werden zo zonder voorafgaande kennis de bewonersbijeenkomst ingelokt. Ook na de bijeenkomsten werd het besprokene niet gedeeld op de wijkwebsite, zodat alle bewoners, ook die niet aanwezig konden zijn, kennis konden nemen van de plannen/varianten.

- Zo is het op 5 bewonersbijeenkomsten gegaan. De gemeente Arnhem gedroeg zich als pokerspeler die zijn kaarten dicht tegen de borst hield om de tegenspelers zo min mogelijk informatie te geven. Want zo werden wij als bewoners benaderd als tegenspelers en niet als participerende burgers.

- Na 3 bijeenkomsten over de Prins Hendrikstraat zuid waren de bewoners zo boos en wanhopig over het negeren van hun inbreng dat zij de wethouder bijna smeekten om burgerparticipatie. Die zegde nog 2 bewonersbijeenkomsten toe te organiseren. Maar er veranderde niets in de houding van de gemeente. Op de 4e bijeenkomst (10 oktober) ging het weer over het gemeentelijke plan om de straat helemaal te saneren, recht te trekken en hier en daar een boompje terug te planten.

Op de 5e bewonersbijeenkomst kozen de bewoners unaniem voor het eigen plan

Na 4 bijeenkomsten genegeerd te zijn, waren de bewoners het helemaal zat en besloten zelf een plan te maken met een knik in straat (ook de huidige situatie), beduidend meer groen en behoud van zoveel mogelijk parkeerplaatsen zoals zij dat al op meerdere avonden hadden uitgesproken. Op de 5e bijeenkomst (31 oktober) presenteerde de gemeente opnieuw haar eigen plan met de recht gesaneerde straat als het plan dat het zou moeten worden. De bewoners die in grote getalen waren gekomen, hebben toen gestemd (dat had de gemeente liever niet). Unaniem kreeg het eigen plan de voorkeur van de bewoners. Daarna liet de gemeente een maand lang niets van zich horen.

Een verhulde brief

Op 9 december kregen de bewoners van de Prins Hendrikstraat een brief in de bus dat de gemeente toch haar plan dat geen draagvlak had, doorzet en het bewoners alternatief afwijst.
Een brief die bol staat van drogredenen: de straat moet weer veertig jaar meekunnen, net alsof dat met de knik in de straat niet zou kunnen. De riolering moet worden vervangen. Dat was nooit een punt van discussie. Er is volgens de papieren werkelijkheid van de gemeente onvoldoende ruimte voor fiets parkeren. De bewoners hebben meerdere malen aangegeven dat dit geen probleem is omdat er een grote af te sluiten fietsstalling aanwezig is in de straat en het overgrote merendeel van de huizen over een eigen voortuin beschikt. Het schuin parkeren zou een probleem zijn, maar wordt juist gewaardeerd in de straat. Niemand kan zich een ongeluk in de straat herinneren dat door het schuin parkeren zou zijn veroorzaakt. De mindervaliden in de straat (twee rolstoelgebruikers) hechten juist aan het schuin parkeren omdat hen dat meer ruimte geeft, maar dat wordt niet vermeld in de gemeentelijk brief. Ook wordt verhuld in de brief dat er veel minder groen in de straat terugkomt en dat nou juist het bewonersplan daar wel voor zorgt met behoud van zoveel mogelijk parkeerplaatsen.

We voelen ons bedonderd

Daar sta je dan als participerende burger na 5 bewonersbijeenkomsten. Wij voelen ons bedonderd en voor schut gezet door de gemeente Arnhem. Had dan op de 1e bewonersavond op 1 juni gezegd dat het links- of rechtsom het gemeentelijke plan zou worden, ongeacht wat wij als bewoners er ook van zouden vinden. De gemeentelijke brief van 9 december aan de bewoners lijkt eerder geschreven als excuusbrief voor de gemeenteraad, want de bewoners weten donders goed wat er besproken is op al die avonden.

Parkstraat, de gemeente valt door de mand

De gemeente koos voor de 1e bewonersbijeenkomst voor de Parkstraat op 29 november jl. voor een andere strategie. Het werd veel bewoners direct duidelijk dat dit een door de gemeente goed voorbereide bijeenkomst was, zoals je een politieke bijeenkomst voorbereid met een bepaald gewenst doel zonder dat het merendeel van deelnemers aan de bijeenkomst zich daarvan bewust is. Zo werden in de gemeentelijke uitnodigingsbrief voor de bijeenkomst de bewoners van de Parkstraat er niet van op de hoogte gesteld dat de wethouder aanwezig zou zijn. Ook werden, net zoals bij de Prins Hendrikstraat, de plannen/varianten die de gemeente heeft met de Parkstraat niet vooraf gepubliceerd op Mijn Spijkerkwartier, zodat alleen de aanwezige bewoners er kennis van konden nemen. De rest van de bewoners van de straat weet bij het schrijven van deze protestbrief nog steeds niet wat hun boven het hoofd hangt.

De bewoners in goed vertrouwen, ook op basis van eerder gemaakte afspraken in 2014, werden ook hier dus zonder enige gemeentelijke voorinformatie de bijeenkomst ingelokt. Als een volleerd pokerspeler met de kaarten stijf tegen de borst ontvouwde de gemeente op 29 november haar strategie om haar plannen met de Parkstraat door te zetten en het verzet van de bewoners te smoren.

De gemeente legt haar kaarten op tafel

Het begon met een integere presentatie van een bomendeskundige die ons vertelde in welke staat de bomen verkeren. Volgens deze deskundige hebben veel bomen kwalen. Dat was overigens geen nieuws voor ons, dat was ons in 2014 ook al verteld. Het is ook altijd de afspraak geweest dat gevaarlijke bomen vanzelfsprekend gekapt zouden worden. De gemeente heeft er echter voor gekozen om de Parkstraat acht jaar te verwaarlozen, afgezien van het proefstuk. Overigens diezelfde boomdeskundige had ons in het wijkoverleg van 11 februari 2019 verteld dat twee derde van de bomen in de Parkstraat behouden kunnen blijven als de werkzaamheden worden uitgevoerd. Dat staat ook in de notulen van dat overleg. De boomdeskundige heeft op 29 november alleen maar bevestigd dat zich voltrekt in de bomen wat altijd al is voorspeld. De gemeente gebruikte of beter misbruikte deze integere uitleg van de boomdeskundige om de bomen allemaal te kappen, ook de nog relatief gezonde bomen. Dit betoog van de gemeente werd plotskaps ondersteund door enkele in de zaal verspreid zittende ‘toevallig’ aanwezige andere bomendeskundigen.

Machtspolitiek versus burgerparticipatie

Toen dat de bewoners niet overtuigde en zij erop wezen dat in 2014 afspraken waren gemaakt tussen de gemeente en de bewoners over het vervangen van de riolering met behoud van de bomen en geleidelijke vervanging, werd, de troefkaart, in de persoon van notabene de wethouder van participatie, Bob Roelofs (Arnhem Centraal) het woord gegeven. Die veegde in een zin de afspraken uit 2014 van tafel en gaf aan het ambtelijk advies te volgen de bomen in de Parkstraat te kappen. *(lees ook de bijlage met de persoonlijke impressie van de bewonersbijeenkomst van buurtbewoner Michiel Jonker)*

De Parkstraat is acht jaar verwaarloosd

Na acht jaar de Parkstraat te hebben verwaarloosd, afgezien van het proefstuk dat notabene bewees dat de riolering met behoud van de bomen kan worden vervangen, verbreekt de gemeente eenzijdig de gemaakte afspraken met de bewoners. Veel bewoners waren ontdaan en de emoties laaiden begrijpelijk op. De wethouder van participatie maakte in een klap een eind aan het vertrouwen in de gemeente en de burgerparticipatie, want alleen de gemeentelijke plannen in verschillende varianten bleken bespreekbaar. Daar mogen wij dan in januari en februari ja of ja tegen zeggen want die staan van tevoren al vast. Inbreng van de bewoners wordt met een glimlach aangehoord en vervolgens terzijde geschoven, desnoods middels een machtwoord van de wethouder.

De SUV-parkeervaknorm als randvoorwaarde

En wat is nu de **ware reden** dat de gemeente zo halsstarrig aan haar eigen plannen vasthoudt, bewonersplannen **blokkeert** en maatwerk onmogelijk maakt? In het begin van de brief aan de bewoners van de Prins Hendrikstraat onthult de gemeente dat het plan van de bewoners niet zou voldoen aan de randvoorwaarden van de gemeente. Dat wordt verder niet omschreven in de brief, maar zowel de bewoners van de Prins Hendrikstraat als de Parkstraat weten ondertussen dat de **nieuwe gehanteerde parkeervaknorm (2.50 meter breed en 6 meter lang)** die door de gemeente zelf is opgelegd, het schuin parkeren in de Prins Hendrikstraat ondoenlijk maakt omdat er dan zeker 10 parkeerplaatsen wegvallen. Dat is ook de achterliggende gedachte voor het volledig kaalkappen van de Parkstraat omdat de gemeente anders niet met de ruimte uitkomt om deze enorme parkeerplaatsen te realiseren. Dat is ook de reden dat in het brede deel van Parkstraat waar oorspronkelijk 54 bomen stonden (zijn er nog 40 over) er in de gemeentelijke plannen veel minder bomen terug worden geplant. Dus niks vergroening maar **verstening**. Net zoals in de Prins Hendrikstraat zuid. De huidige parkeerplaatsen in beide straten zijn nu 2 meter breed en max 5 meter lang. Deze zelfopgelegde parkeervaknorm (de SUV-norm) die niet wettelijk verplicht is, is **slechts een aanbeveling** van het kennisinstituut CROW: Aanbevelingen Stedelijke Verkeersvoorzieningen (ASVV).

Het Spijkerkwartier waar de ruimte schaars is, heeft geen behoefte aan de SUV-norm voor parkeerplaatsen van 2.50 meter breed en 6 meter lang

Over het geleidelijk vervangen van voor de omgeving gevaarlijke bomen in de Parkstraat waren wij als bewoners ons acht jaar geleden al bewust. Als de gemeente de straat niet had verwaarloosd en bomen had terug geplant, had de straat er nu al heel anders bijgestaan. Het resultaat is hoe dan ook, dat als er niets verandert, er minder bomen en minder parkeerplaatsen terugkomen in de Parkstraat.
In de Prins Hendrikstraat (zuid) wordt dat op de gemeentelijke tekening - dd. 14122022 - betreffende de herinrichting van de straat al duidelijk. Het resultaat is minder bomen en minder parkeerplaatsen. Het dogmatisch vasthouden aan die parkeervak normen van 6 meter lang in onze straten heeft alleen maar nadelen, zowel voor de parkeerders als de bomenliefhebbers. Ook de gemeente worstelt daarmee zien wij op de bewuste tekening, want daarin wijken zij zelf ook af van de 6 meter norm door 5.50 meter parkeervakken te creëren. Waarom dan niet even overleggen met de bewoners over de inrichting van de straat en waarom niet het Pr Hendrikstraat plan van de bewoners omarmen dat al die nadelen niet heeft?

Voor het creëren van een dubbel bomenrij in de Parkstraat (zoals nu het geval is) om hittestress tegen te gaan is gewoonweg geen ruimte meer als de gemeente star blijft vasthouden aan die SUV-norm. **Dit probleem doet zich niet voor als de gemeente zich in overleg met de bewoners flexibel opstelt bij de maatvoering van parkeerplaatsen en boomspiegels creëert die minimaal nodig zijn om bomen in gezonde**

conditie te houden. Het is nu eenmaal passen en meten in onze 19e-eeuwse wijk. Dan is het mogelijk om in het brede deel van de Parkstraat een mooie gesloten bomenrij met voldoende parkeerplaatsen te realiseren om daadwerkelijk hittestress tegen te gaan.

Vertrouwen geschonden

Kortom, feitelijk verbreekt de wethouder voor die nieuwe SUV-parkeervaknormen eerder gemaakte afspraken tussen bewoners van de Parkstraat en de gemeente; maakt de gemeente burgerparticipatie onmogelijk en zet de gemeente het vertrouwen van de bewoners op het spel. Hoever gaat de gemeente om zich te blameren voor een norm die geen norm is, maar een aanbeveling?

De gemeenteraad kan het geschonden blazoen van de gemeente Arnhem herstellen

Wat is er misgegaan en gaat nog steeds mis, want er komen nog 3 bewonersavonden in januari en februari (2 voor de Parkstraat en 1 voor de Prins Hendrikstraat zuid) De wethouder heeft weliswaar zijn keuze gemaakt, maar de gemeenteraad kan hem weer op het goede pad brengen door de obstructie tegen burgerparticipatie op te heffen (met name de parkeervaknorm) en maatwerk bij de herinrichting van de straten in onze 19e-eeuwse buurt samen met de bewoners mogelijk te maken.

Verontruste bewoners van de Prins Hendrikstraat en Parkstraat:

Monique Kuijpers	Sebastian Vargas	Vera van Belle
Eunice Pleumeekers	Jelske de Kraker	Dick Zegwaart
Arnold Brouwer	Berna Lohman	Janus Raaijmakers
Willibrord Keesen	Rob van Buuren	Marion Matser
Peter Verton	Joke kant	Johan van Aar
Rob Brand	Esmee van den Akker	Anja scholten
Leo Vleeshouwers	Tekla Voskamp	Jeannette Kiezenberg
Carel Lanters	Judith van den Brink	Jantine de Lange
Anett Stufkens	Henny de Monnink	Esther Peek
Manon Roozen	Freek van der Linden	Charlie Cappetti
Fred Hubers	Sanne Rijnaarts	Flavieke de Coninck
Anita Salemink	Jeroen Lutters	Hans van den Brink
Mario Kraaijenzang	Anne Elise Saris	Ineke van Chastelet

Bewoners omliggende straten Spijkerkwartier:

Peter van Eldik	Anja Stronckse	Laurens Kling
Carel Lojenga	Kevin Eikenaar	

Arnhem, Spijkerkwartier
21 december 2022

Bijlage:

Persoonlijke impressie van buurtbewoner Michiel Jonker over het verloop van de bewonersbijeenkomst herinrichting van de Parkstraat 29 november 2022

Noot: Michiel geeft aan dat zijn impressie alleen gaat over wat er gebeurde in de wisselwerking tussen de vertegenwoordigers van de gemeente en de bewoners. De inhoudelijke inbreng van bewoners en gemeentefunctionarissen heeft hij in deze impressie zoveel mogelijk buiten beschouwing gelaten.

De avond begon ermee dat de gespreksleider vertelde dat er na de inleiding van twee functionarissen (één door de gemeente ingehuurde boomdeskundige over de huidige situatie m.b.t. bomen, één gemeenteambtenaar over de overige aspecten van de plannen), ruimte zou zijn voor dialoog en overleg. Even later bevestigde de gemeenteambtenaar, na kritische vragen van bewoners, dat er ambtelijk tot dusverre alleen een advies aan de bestuurders (het College met Bob Roelofs en andere wethouders) was opgesteld, en dat er dus nog serieus overleg tussen bewoners en de gemeente mogelijk was over de plannen.

Defensieve opstelling van de gemeente
Er volgde een steeds roeriger avond, waarin een hele reeks bewoners aangaf dat ze weinig vertrouwen hadden dat de gemeente, in tegenstelling tot het verleden, deze keer wel open en eerlijk zou handelen. Sommige bewoners hadden een geschiedenis met onbetrouwbaar gedrag van de gemeente die terugging tot ver in het verleden, bijvoorbeeld tot het begin van de planvorming over de Parkstraat in 2011. De vertegenwoordigers van de gemeente gingen hier niet op in, maar schoten in het defensief. Ze gingen verdedigen dat het huidige ambtelijke plan inhoudelijk goed was en er eigenlijk geen andere oplossing was.

Een aantal bewoners trapte in de valkuil om zich mee te laten slepen in een discussie over de merites van dit nieuwe plan (kort samengevat: "alle huidige bomen weghalen en opnieuw beginnen") versus een eerdere, niet-nagekomen gemeentelijke toezegging (uit 2014, kort samengevat: "gefaseerde vervanging van de huidige bomen"). Een aantal andere bewoners constateerde dat er sprake was van een op ervaringen gebaseerd ontbreken van vertrouwen en probeerden daarover met de gemeente in gesprek te komen. Dit lukte niet. Want ook over dit onderwerp reageerden de vertegenwoordigers van de gemeente defensief.

Slechte ervaringen gebagatelliseerd
In plaats van ruiterlijk te erkennen dat de bewoners jarenlange, slechte ervaringen hebben met gemeentefunctionarissen wiens woorden en daden niet met elkaar stroken, en in plaats van te benoemen dat dat voor het overleg en de participatie op dit moment en in de toekomst relevant is, werd dat door de gemeentefunctionarissen weggewuifd met opmerkingen als "In het verleden zijn er wel eens dingen niet goed gegaan, maar nu doen we dat anders. We moeten naar de toekomst kijken." Als bewoners dan zeiden dat ze dit in het verleden ook vele malen hadden gehoord, maar dat het daarna gewoon opnieuw niet goed was gegaan, bleven de gemeentefunctionarissen herhalen dat het dit keer wel goed zou gaan, en dat de bewoners "vertrouwen moeten hebben". De bewoners voelden zich op die manier niet gehoord.

Woordbreuk gemeente Arnhem
Na elk retorisch middel dat de gemeentefunctionarissen inzetten om het onderwerp "ontbrekend vertrouwen" terzijde te kunnen schuiven, werd de sfeer in de zaal werd nog ontevredener en wantrouwiger. Uiteindelijk verwees de ambtenaar die het ambtelijke advies had gepresenteerd, naar Bob Roelofs als

wethouder die op de bijeenkomst aanwezig was. Roelofs vertelde dat hij eerlijk wilde zijn en dat er nu eenmaal een keer "knopen moeten worden doorgehakt". Hij **onthulde dat de beslissing over het plan eigenlijk al genomen was**. Hij presenteerde dat als een moedige stellingname van zijn kant. Maar voor de bewoners die naar een bijeenkomst waren gekomen waar zij verwachtten te "participeren" in de gedachtenvorming, en die een uur geleden, aan het begin van die bijeenkomst, **nog hadden gehoord dat er op dit moment alleen een "ambtelijk advies" lag**, vormde Roelofs' onthulling natuurlijk een bevestiging van hun talloze eerdere slechte ervaringen met de gemeente. Namelijk dat de gemeente haar plannen gewoon doordrukt, zonder echte burgerparticipatie, en alleen lippendienst bewijst aan "goed overleg met burgers" of aan "burgerparticipatie". Roelofs veegde de opmerkingen van omwonenden over het ontbreken van participatie van tafel door te zeggen dat "er al een lang proces aan het plan vooraf is gegaan. We zijn er al sinds 2011 mee bezig." Hij negeerde opmerkingen van bewoners over de slechte kwaliteit van juist dat proces, het langdurig niet-communiceren van de gemeente tijdens die periode en het niet nakomen van de gemeente van afspraken die in 2014 met de bewoners waren gemaakt en ook op schrift waren gesteld. Namelijk afspraken over het geleidelijk vervangen van bomen die aan het einde van hun levenscyclus zijn.

Façade

In plaats daarvan sprak Roelofs van een "unieke kans" omdat er juist op dit moment gemeentelijk budget beschikbaar is om een goed plan uit te voeren. Hij negeerde vervolgens de riposte van enkele bewoners dat het juist nu aanwezig zijn van gemeentelijke budget "geen toeval" is, en dat als de gemeente jarenlang niets heeft gedaan (dus bomen niet heeft vervangen - behalve één boom in dat proefvak), het geen wonder is dat er nu budget is "opgespaard". Het vertrouwen bij een groot deel van de aanwezigen in de zaal, inclusief mij, was nu helemaal weg. Ik roerde mijn stem één keer en stelde aan Roelofs de vraag hoe de gemeente, na alle eerdere slechte ervaringen van bewoners met niet-nagekomen toezeggingen en non-communicatie, bewoners ervan zou kunnen overtuigen dat het deze keer wèl goed zou gaan. Roelofs ging niet in op die vraag van mij. Enkele bewoners liepen walgend weg uit de zaal. Dit hadden ze al zo vaak meegemaakt: een gemeente die beweert "open te staan voor overleg en participatie", maar die achter die dunne façade van lippendienst een onaanspreekbare houding aanneemt en een eigen, bestuurlijke monoloog blijft herhalen.

Burgerparticipatie onmogelijk gemaakt

Bewoners zien zich dan geconfronteerd met een ondoordringbare bestuurlijke bubbel, waarbinnen zich een andere wereld bevindt waarin het bestuur, achter een glazen wand, vasthoudt aan een bepaald positief zelfbeeld over het eigen handelen, de eigen redelijkheid en de eigen attitude. Bewoners zien dan een bestuur dat zoekt naar handvatten om bewoners te kunnen framen en wegzetten als "onredelijk" en "moeilijk aanspreekbaar", als excuus voor het doordrukken van een bestuurlijk en ambtelijk geconcipieerd plan. Dit staat los van de vraag naar de "objectieve" kwaliteit van zo'n plan. Het plan is hoe dan ook in bestuurlijk isolement tot stand gekomen.

Bevindingen in informele gesprekken na afloop

Na afloop van het officiële programma bleven er nog enkele mensen napraten. Ik kreeg de gelegenheid even kort met Roelofs te praten en probeerde hem het verschil uit te leggen tussen het als bestuurder "een knoop doorhakken" aan het eind van een serieus participatieproces, en "een knoop doorhakken" zonder dat er serieuze, oprechte, vertrouwenwekkende participatie heeft plaatsgevonden.

Ik kwam er bij hem niet doorheen. Hij bleef verwijzen naar "het proces dat al sinds 2011 heeft plaatsgevonden", zonder te willen ingaan op de vraag wat er dan in dat "proces" eigenlijk is gebeurd. Alsof

het aantal jaren dat het proces geduurd heeft, iets zou zeggen over de mate waarin bewoners hebben kunnen participeren. Dat is niet zo. Ik vroeg Roelofs waarom de gemeente deze bijeenkomst dan niet vanaf het begin een **“informatiebijeenkomst”** had genoemd, waarin een reeds door het bestuur en ambtenaren genomen besluit aan bewoners zou worden toegelicht, met gelegenheid voor vragen maar niet voor dialoog. Nu was ons een mogelijkheid voor "burgerparticipatie" en "dialoog" voorgespiegeld, die grotendeels een wassen neus bleek te zijn. Dat is geen handig verwachtingenmanagement.

Autoritaire bestuursstijl versus burgerparticipatie
Het echte probleem is niet dat bewoners moeilijk aanspreekbaar zouden zijn, maar dat ze door gemeentefunctionarissen als moeilijk aanspreekbaar worden opgevat en geframed als ze niet gehoorzaam ja en amen zeggen tegen de wensen van gemeentefunctionarissen. Wat wij hier zien is autoritarisme in opkomst, maar dat wordt deels verhuld met retoriek over "burgerparticipatie". Steeds meer burgers prikken daardoorheen en constateren dat het gepraat over burgerparticipatie, en de opname daarvan in een nieuwe wet (de Omgevingswet) op de huidige manier een wassen neus is.

Burgerparticipatie als toneelstuk
Zolang bestuurders en ambtenaren een glazen wand om zich heen optrekken, zullen formele wetten die dialoog en burgerparticipatie voorschrijven, alleen leiden tot het opvoeren van een toneelstuk van burgerparticipatie. Dit toneelstuk kan steeds verder worden verfijnd, en er kan in een rijk land zoals Nederland steeds meer budget voor dat theatergebeuren worden vrijgemaakt. Maar uiteindelijk verandert dat niets aan het feit dat het een toneelstuk is zolang het bewustzijn bij bestuurders en ambtenaren ontbreekt over de manier waarop zij zelf een werkelijke dialoog en werkelijke participatie onmogelijk maken. Burgers die in die situatie erop wijzen dat er sprake is van een toneelstuk, maar niet van echte participatie, zullen dan worden weggezet als lastig en moeilijk aanspreekbaar - niet alleen door bestuurders en ambtenaren, maar ook door andere burgers die snelle, technische oplossingen willen en geen binding meer ervaren met een cultuur van democratische participatie.

Dit is hoe democratie in Nederland ten onder gaat, *"not with a bang, but with a whimper".* De mogelijkheid van echte burgerparticipatie wordt door het bestuur onbewust of halfbewust gesaboteerd, en vervolgens wordt het mislukken ervan aangegrepen om te impliceren dat burgerparticipatie niet realistisch is en er dus een autoritaire benadering ("knopen doorhakken") moet worden gevolgd om goede resultaten te behalen.

Je kunt een keer in de vier jaar stemmen
Tijdens het officiële gedeelte, maar vooral tijdens het informele napraten, verwees Roelofs naar het feit dat we in Nederland een "representatieve democratie" hebben met gekozen volksvertegenwoordigers, waarvoor burgers eens in de vier jaar hun stem kunnen uitbrengen. Die gekozen bestuurders moeten vervolgens "knopen doorhakken". Het was voor mij een verrassing dat hij, nota bene als wethouder met "burgerparticipatie" in zijn takenportefeuille, onder druk van de gisterenavond geuite kritiek zijn toevlucht nam tot een dergelijke, minimalistische opvatting over wat democratie is, en tot een autoritaire benadering van de zaak ("knopen doorhakken").

Vertrouwensbreuk ook in Arnhem
De hele aanleiding voor het opstellen van de Omgevingswet is nu juist dat steeds meer mensen binnen en buiten het bestuur beseffen dat eenmaal per vier jaar een hokje aanvinken op een stembiljet, niet voldoende is om te kunnen spreken van "democratie". Via formele stemprocedures krijgt het bestuur niet

voldoende feedback om bij de les te worden gehouden ter preventie van willekeur en machtsmisbruik. Het bestuur (nationaal en lokaal) heeft wel degelijk gezien dat er een vertrouwensbreuk aan het ontstaan is tussen bestuur en bevolking, die de legitimiteit van het bestuur begint aan te tasten. Het bestuur probeert die vertrouwenskloof te dichten met nieuwe bepalingen over verplichte burgerparticipatie voorafgaand aan bestuurlijke besluitvorming. Wat bestuurders en ambtenaren echter niet lijken te beseffen, is dat zulke nieuwe bepalingen alleen het beoogde effect zullen hebben als bestuurders en ambtenaren zich psychisch bewust worden van wat participatie en dialoog werkelijk inhouden en van hen vergen.

Over dit laatste valt nog veel meer te zeggen, maar het is waarschijnlijk vruchtbaarder om dat in een meer besloten setting te doen.

Michiel Jonker
